

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Sectio III. De Festorum sanctificatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

SECTIO III.

DE

FESTORUM SANCTIFICATIONE.

CAPUT I.

Dies Dominica Sabbato recte est substituta.

Tria famuli dominis suis debent. 1mo. Fidelitatem, quæ extraneum dominum colere non sinit, nec cum domini sui hostibus societatem inire: hoc Deus nobis primo Præcepto imperat. 2do. Reverentiam, quæ facta & verba complectitur: id secundo Præcepto servare nos
Deus

fit, in praxi rarus admodum dispensationis usus esse debet. Imo si de Confessariis privilegiatis videlicet mendicantibus, & iis, qui cum ipsis participant, sermo sit, eisdem omnino non tutum est in votis dispensare, utut commutare vota communia absque scrupulo possint. *Commutandi* enim facultatem PP. Jesuitis concessit Paulus III. in Bulla, quam exhibet Cassarubius in Compend. *Priv. Mend.*; concessit Minimis Sixtus V. in Bulla *Sedes apostolica* 5. apud Cherubinum, quam Gregorius XIII. ad vota etiam jurata extendit. At *dispensandi* privilegium innititur 1. Innocentii VIII. concessioni vivæ vocis oraculo factæ, quam proin Urbanus VIII. cum aliis revocavit. 2. Concessioni binæ, quam Eugenius IV. PP. Benedictinis Cassinensibus, & Valisoletanis fecisse fertur. Ast prima de dispensatione

Deus jubet. 3tio. Obedientiam, quæ exterior opus requirit: hoc tertio Præcepto Deus jubet, in quo Sabbati meminit, quæ dies ad Hebræos spectabat; Ecclesia vero diem Dominicam, alie-ve Festa Sabbato substituit.

Sabbatum sanctificare Deus Judæis præcipit, ut hinc jugiter meminissent Mundi creationis, & exitus ex Ægypto, ut Terræ promissæ requie fruerentur. Erat etiam Sabbatum requiei figura, quam suo in sepulchro Christus habuit. Quemadmodum die seprimo requieuit Deus ab omni opere, quod pararat; ita post sex ætates Mundi futuri sæculi requiem hominibus Deus promittit; & servilium operum cessatione nos admonet, ut a peccato abstineamus, quo diaboli mancipia efficimur: denique requie, quam famulis dat, dominis mansuetudinem commendat, & ne famulos laboribus oppriment. Verum finis præcipuus, propter quem per tam rigidis Sabbati sanctificationem Hebræis præcepit, erat, ut ab ipsis ea die coleretur, & religionis opera exercerentur, quibus ab Ethnicis secerni possent. Ideo sic illos admonuit: *Videte ut Sabbatum meum custodiatis, quia signum est inter me & vos in generationibus vestris, ut sciatis quia ego Dominus qui sanctifico vos (Exod. 31.)*.

Plura

satione voti clare nihil continet: altera tot est restricta conditionibus, ut nec perpetua, nec alius communis videatur. Vid. Billuart *Tract. de Relig. Dissert. IV. art. 8. S. 4. Prop. 3.*

I. *Dies Dominica Sabbato recte est &c. 599*

Plura deinceps Festa præter Sabbatum habuere Judæi veluti Festum Paschatis, Tabernaculorum, & Dedicacionis Templi.

Apostoli Sabbati diem in diem Dominicam sanctissimis ducti rationibus mutavere; nam Mundi creatio primo hebdomadis die cœpta est, eodem Dominus a mortuis surrexit, Spiritus sanctus in Apostolos descendit, & Ecclesia confirmata est.

Post Apostolos hic dies semper a fidelibus sanctus est habitus; qui eodem Ecclesiam adibant ad sancta celebranda Mysteria, ad verbum Dei audiendum, & ad orandum: nulla eo die servilia opera faciebant, sed ad alendos pauperes collecta fiebat. Veritum erat hoc die jejunium, neque hoc tempore fideles genuflectebant.

Ecclesiam immerito accusant hæretici, quod alia Festa instituerit; nam si Sabbatum, quod a Deo erat institutum, in Dominicam mutare potuit, quare non potuit nova Festa instituire, ut Christi mysteria celebraret, Sanctosque in cœlo regnantes coleret? Horum Festorum antiquitatem Ecclesiastica Historia, & plurimæ Græcorum, Latinorumque Patrum Homiliæ probant: cum verò Apostolus eos damnat, qui Neomenias, & Judæorum Festa celebrabant, ideo damnat, quia hæc ad salutem necessaria putabant, & Judaïsmum Ecclesiæ sociare volebant. *Nemo* (inquit Apostolus) *vos judicet in cibo aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomeniæ, aut Sabbatorum, quæ sunt in umbra futurorum, corpus autem Christi:* quæ verba christiana Festa

sta non efficiunt, quoniam hæc non umbra sunt, sed veritas.

Non omnes rationem sciunt, ob quam Ecclesia Domini Festa instituerit; neque passim hæc Fidelibus explicatur. Dei Filii mysteria singula peculiarem ipsis gratiam operantur; quique eorum testes fuerunt, hanc sunt consecuti. Hinc Pastores & Reges, qui Jesum in præsepulo adorarunt, ejus infantia gratiam acceperunt; item qui oblationi ejus in Templo, & super Calvarium interfuerunt, sacrificio huic participarunt. Verum quia pauci hisce mysteriis interfuerunt, quorum perpetua est gratia, ideo Ecclesia ad illa recolenda dies festos instituit, ut qui pie hos celebraverint, easdem gratias possint accipere, quas olim iisdem præsentibus consecuti. Pium est hoc erga fideles inventum, ut interiore dispositione corporalis præsentia defectum supplere possint.

Quoad Sanctorum solemnitates, per eas quoque eorum gratias communicamus, si per dies istos agimus, & eorum virtutes nitimur imitari; sicut sanctus Augustinus ait: *Solemnitates Martyrum exhortationes sunt martyriorum, ut imitari non pigeat, quod celebrare delectat.*

CAPUT II.

A quibus operibus die Festo sit abstinendum.

Festa ergo sunt sanctificanda, quod hodie duobus absoluitur; ab operibus nempe servilibus abstinendo, & sancto Missæ sacrificio interessendo.

do. Circa servilia opera, duo operum genera sunt distinguenda. Eorum quædam sunt *spiritualia*, sic dicta, quia spiritus in his magis quam corpus operatur, veluti legere, scribere, docere, studere, concionari, disputare, & similia. *Corporalia* vero opera bifariam distinguuntur: quædam natura sua servilia sunt, veluti agros colere, aut quid hujusmodi agere; quædam autem natura sua non sunt servilia, videlicet vendere emere, iter agere, venari, piscari, musicum instrumentum pulsare, hisque similia; hæc siquidem opera nobilibus æque viris ac artificibus conveniunt. *Servilia* igitur opera ea proprie sunt, quæ temporale lucrum immediate respiciunt, quæque a famulis & artificibus passim fiunt.

Tria ex *spiritualibus* operibus Ecclesia die festo prohibet. *Primum* est causas agere, & quidquid ad judiciale forum spectat, & cum *strepitu judiciali* fit, ut Canonistæ loquuntur. *Secundum* est mortis, aut corporalis pænæ sententiam ferre, vel aliam, quæ cum *strepitu judiciali* fiat. *Tertium* est testium seu litigantium juramentum exigere, vel recipere (cap. *Omnes*, cap. *Licet*, cap. *Conquestus de Feriis*.)

Nequeunt Notarii die festo instrumenta, similesque actus condere, cum enim Canones emptiones, venditiones, aliosque contractus prohibeant, etiam eorum instrumenta condere censendi sunt prohibere; idque præterea in plerisque Dicecesibus, Statutisque synodalibus est veritum. Verum si hosce actus conficiendi

consuetudo ab Episcopo toleraretur, possent
 Notarii absque peccato hos actus condere, dum-
 modo extra divinorum Officiorum tempus id fie-
 ret, & sine scandalo. Idem est dicendum, si
 publica urgeat necessitas, exempli gratia si de
 aliqua Consulari electione ageretur, aut si de
 publica & gravi re esset deliberandum, possent
 Acta conscribere. Necessitas quoque particu-
 laris æque urgens, gravisque esse posset, veluti
 transactio aliqua inter partes, quæ alio die
 convenire nequirent: hæc acta sine peccato pos-
 set Notarius conscribere.

Tonfores artem suam diebus Dominicis, aliis-
 que Festis exercere magis, quam alio tempore,
 abusus est non tolerandus, quem a peccato con-
 suetudo non excusat. Nos in nostra Diocesi
 hunc abusum expresse interdiximus sub pena
 excommunicationis ipso facto incurrendæ.

Quoad opera *corporalia*, quædam natura
 sua sunt indifferentia, veluti iter agere, venari,
 vendere, & emere; quædam vero periculosa
 sunt, quæ ad peccatum plerumque pertrahunt,
 videlicet ludere, choreas ducere, & cauponas
 frequentare. *Indifferentia* quædam opera die
 festo sunt permessa, dummodo Missa audiat,
 nempe iter agere, & juxta aliquos venari, &
 piscari; ego vero arbitror diem festum ab illo
 non sanctificari, qui diem venando aut piscan-
 do ageret; hujusmodi enim exercitia devotionis
 spiritum extinguunt, & a piis operibus aver-
 tunt, quibus Festa christiane celebrantur. Quæ
 die Missa auditur, ut in adagio est, Missa
 est

II. *A quibus operibus die Festo sit &c.* 603

est venatorum, sæpe parum devote celebrata, & cui minori pietate assistitur.

Quoad emptionem & venditionem, duo sunt rerum genera, quæ venduntur aut emuntur: quædam eodem die consumuntur, veluti panis, vinum, carnes, fructus, & herbæ, quæ omnia diebus festis vendere & emere licet; sed merces illæ, cæteraque quæ eodem die non consumuntur, vendere nec emere licet, sicut præcipitur cap. *Omnes de Feriis*. Neque nundinæ, neque mercimonia festis diebus essent habendæ; quemadmodum in plerisque Diocesis per synodalia statuta cautum est.

Opera *periculosa*, videlicet publici lusus, choreæ, & cauponæ regiis Edictis divinatorum Officiorum tempore sub multa prohibentur; verum cum sæpius peccandi occasionem ista præbeant, satius esset eadem tempore quolibet prohibere.

Pistores, alique parantes victui necessaria, veluti coqui, possunt die festo operari, dummodo Missam audiant. Verum si in Festi, aut Dominicæ vigilia possint Pistores coquere, sic est faciendum; in plerisque etenim locis non ex publica necessitate, sed ex ignavia die festo operantur.

Messis, aut vindemiæ tempore, possunt fetgetes, & uvæ colligi, post auditum Sacrum, si Parochi, aut Episcopi licentia adsit; sed vera necessitas debet adesse, non ficta, ut sæpius evenit.

Artifi-

Artifices, quorum opera periret, aut vi-
tiaretur, si eam interromperent, possunt die
festo cœptum opus continuare, dummodo Sa-
crum audiant; veluti si in carbonaria, aut in
calcis fornace arderet ignis; artificibus non vult
Ecclesia tam grave damnum inferre, quod illis
eveniret, si ab opere cessarent.

Mulieres, filii, famuli, qui a dominis
parentibus, aut maritis die festo laborare cogun-
tur, si illis obediunt, non sunt a peccato immu-
nes, quando opus in diei festi aut catholicæ Re-
ligionis contemptum præcipitur; verum si non
ex contemptu, sed ex avaritia opus præcipitur,
debent se famuli ab opere exequendo excusare,
& hujusce actionis culpam dominis significare,
a quorum servitio discedant, si vetitum opus
jubere pergant. Quoad uxores, & filios, qui
merito timerent se vexandos, nisi laborarent, &
revera vexantur, possunt aliquamdiu laborare,
dummodo de vi conquerantur, nec Missæ inter-
esse illis vetetur; secus mala quælibet a marito
vel parente potius essent toleranda, quam mo-
tale peccatum patrandum.

Si familia aliqua extrema necessitate labora-
ret, & diurno labore viveret, quando plura sibi
succeedentia occurrunt festa, possent qui de fami-
lia sunt laborare, dummodo id clam fieret, &
absque scandalo (a).

(a) Nædum in extrema, aut gravi necessitate, sed
juxta arbitrium quovis die festo dummodo scan-
dalum absit, servilia opera fieri absque peccato
posse

II. *A quibus operibus die Festo fit &c.* 605

Possent quis sine peccato die Festo laborare, si per breve exiguumque tempus id ageret. At non conveniunt Doctores in hac temporis determinanda quantitate. Aliqui docent duas horas esse tempus notabile, alii vero ajunt horam unam notabile esse temporis spatium.

Festorum violatio est communius ruricolarum peccatum, & quod magis impunitate gaudet in Gallia, ubi politicae causa Judices laici hujusce delicti cognitionem sibi arrogant. Non ita sub prima Regum nostrorum stirpe fiebat; nam in tertio Aurelianensi Concilio, anno Domini 537. habito, canone vigesimo octavo de diei Dominicæ celebratione ita legitur: *Quod si inventus fuerit quis in operibus supra scriptis, quæ interdicta sunt, se exercere, qualiter emendari debeat, non in laici districtione, sed in Sacerdotis castigatione consistat.* Edictum quod post secundum Matisconense Concilium Rex Guntramnus anno 585. edendum curavit Christiano Rege dignissimum est, & omnibus in Ecclesiis insculpendum esset.

Suos igitur populos Parochi monebunt, hoc peccatum directe Deum lædere, virtuti siquidem Religionis adversatur. Quemadmodum autem sacrilegium committeret, qui vas altaris sacrificio consecratum violaret, ita sacrilegium est laborando diem violare Deo dicatum, qui reli-

posse nonnulli docuerunt, quorum opinionem hac in propositione Innocentius XI. damnavit: *Præceptum servandi Festi non obligat sub mortali seposito scandalo, si absit contemptus.* Num. 52.

reliquos hebdomadæ dies ad laborandum hominibus tribuens, aliquos suo peculiari cultui potest reservare. Neque vero Deus operibus illis benedicit, quæ die festo, licet sint verita, fructu hinc tempestates, grandines, & fames proveniunt. Denique in veteri lege Sabbatum violans morte plectebatur, quæ maxima est pœna, et mortale peccatum, quod Festi violatione committitur, illudque sequens æterna damnatio, supplicium est longe amplius formidandum. Ingentia & rara narrat historia supplicia, quibus hoc Deus peccatum punit: ingentia quoque & eximia leguntur in historia beneficia, quæ festi rite colentibus Deus largitus est. Constantinus magnus, & duo Theodosii mira suis subditiæ pietatis exempla dabant Templâ visitando, locasque fundendo preces.

Ab hoc pietatis spiritu vehementer abest novus quidam Casuista docens, non esse peculiariter vetitum die festo peccare & Deum lædere, nec peccata esse opera servilia, & solum metaphorice peccatorem peccati servum vocari. Ita ne est explicanda Christi sententia, qui ait: *Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati* (*Joan. 8.*)? Si metaphorica est ista servitus, Christus igitur metaphoricus tantum est Redemptor; quia non eos proprie redemit, qui proprie servi non erant (a).

Absur-

(a) Quia (inquit S. Thomas 2. 2. Q. 122. art. 4. ad 3.) magis homo impeditur a rebus divinis per opus peccati, quam per opus licitum, quamvis sit

Aquibus operibus die Festo fit &c. 607

Abfurde pariter docet, licitum esse discedere a loco, ubi Festum de præcepto celebratur, & ad alium pergere, in quo Festum illud non servatur, servilis operis exercendi gratia. Nonne enim Ecclesia sic contemnitur, & si fieri posset decipitur, quæ vult a fidelibus in singulis parochiis Festa servari?

Captiosam aliam rationem alius docet Casuista, infidelibus videlicet famulis uti, veluti Mauris, aut Turcis, quos ad laborandum destinare licitum putat; quasi non ex Domini præcepto isti Festum violarent.

CAPUT

corporale; ideo magis contra hoc præceptum agit, qui peccat in die Festo, quam qui aliud corporale opus licitum facit. Et S. Augustinus ait: *Spiritualiter observat Sabbatum Christianus, abstinens se ab opere servili. Quid enim est ab opere servili? A peccato. Et unde probamus? Dominum interroga: Omnis, qui facit peccatum, servus est peccati (Tract. 3. in Joann.)*. Hinc est, quod varia Concilia, cum in diebus Festis homines ad peccandum promptiores cernerent, Festa multa abrogarint. Patribus in Concilio Trevirensi anno 1549. congregatis *Operæ pretium visum est, Festorum numerum contrahere, quo & effrænes coerceantur, & aliquid detur necessitati pauperum.* Sequenti sæculo, anno videlicet 1649. Urbanus VIII. Constitutionem edidit, qua nædum Festorum numerum apostolica Auctoritate minuit; sed & Ordinarios monuit: *Ut ad ecclesiasticam ubique servandam æqualitatem de cætero perpetuis futuris temporibus ab indictione sub præcepto novorum Festorum studeant abstinere.*

CAPUT III.

Quomodo Missæ interesse debeamus.

Festorum sanctificatio tota hodie Missæ tantum auditione pene absolvitur. Præcipuus sane hic est cultus, qui Deo tribui possit; in Missa enim Deo Filii sui corpus immolatur, sed non hoc solo diebus Deo penitus dicatis ille est colendus, verum orationibus insuper piisque aliis exercitiis.

Novi Casuistæ tam absonas, imo impias opiniones circa modum audiendi Missam docere, ut pene sint incredibiles. Quidam illorum docet, Missam ab aliquo audiri posse, si quatuor eodem tempore Missæ partes audiat, postremo imo Missæ partem ante primam audiri posse, & Turriani auctoritate nititur; quia iste quoad substantiam præceptum implet, cuius solum ordinem invertit. Alius docet, illum præcepto satisfacere, qui Ecclesiam ingressus duas Missæ partes a duobus Sacerdotibus eodem tempore celebrantibus audit (a).

(a) Laxitatem istam Innocentius XI. e scholis catholicis eliminatam voluit, dum hanc num. 20. damnavit propositionem: *Satisfit præcepto Ecclesie de audiendo Sacro, qui duas ejus partes, imo quatuor simul a diversis celebrantibus audit.* Cæterum successiva diversarum Missæ partium auditione & coadunatione ecclesiastico præcepto satisfieri nædum quidam Casuistæ, sed & nonnulli Cathetici in libellis pro plebe compilatis adhuc hodie absque scrupulo docent; sed quem

Quomodo Missæ interesse debeamus. 609

Audacius adhuc Casuista quidam progreditur, nec asserere erubescit, illum, qui ad Missam audiendam pergit, ut impudice fœminam aspiciat, Missæ auditionem cæteroquin omisurus, audiendæ Missæ præcepto satisfacere, etiamsi expressam non satisfaciendi intentionem habeat. Ratio, qua hæc paradoxa tuentur, est, quia Ecclesia exteriorem solum actum interessendi Missæ imperat, cum interiores intellectus & voluntatis actus jubere non possit. At ignoratne hosce actus a Deo præcipi, & posse Ecclesiam Dei præcepta declarare? Omnes enim christianæ Religionis actus interni magis sunt quam externi, & per hoc a judaicæ religionis actibus distinguuntur, qui externi erant. Inter Christianæ Religionis actus Missa excellentissimus est & sanctissimus; in Missa enim Christi corpus Deo Ecclesia offert, & cum illo se ipsam: *tam ipsa per*

in finem, quove fructu, haud video. Vel enim illi, qui secundæ Missæ primam solum seu mediam partem audiunt, quo minus parti posteriori assistere queant, iusta causa, e. g. gravi incommodo, damno, metu &c. impediuntur, & sic juxta dicta de legibus (pag. 308.) a legis observantia hic & nunc legitime excusantur, ac vano isto solatiolo non indigent: si vero carnali commoditate, & acedioso tædio avocantur, tanquam servi pigri lenimento hoc prorsus indigni sunt. Quodsi tamen quis hunc Missam audiendi & satisfaciendi modum veluti *dubium* in solo necessitatis casu, quo *certa* fieri satisfactio nequit, practice eligeret, vel aliis suaderet, provide omnino, ac laudabiliter ageret.

Godæu Theol. Mor. Pars I.

Q 9

per ipsum (inquit sanctus Augustinus) *quam ipse per ipsam.* Porro quomodo fidelis quisque qui membrum Ecclesiæ est, offerre se Deo potest, si ad id, quod agit non attendat, nec hinc velit sacrificio interesse? imo dum illud Deo offertur, cor suum diabolo immolat desideriis impudicis, quæ fovet, turpibusque cogitationibus, quibus assentitur. Quamvis exterius suum profiteatur obsequium, nonne Deo illudit, atrocemque illi injuriam infert, dum se adorantem simulat, & revera vehementer contemnit.

Optime cum sancto Antonino (2. part. tit. 9.) & Navarro (*cap. quando not. 13.*) ait Suarez (*disp. 83. sect. 3.*), ad implendum præceptum ejusdem implendi voluntatem esse necessariam; quia præcepti adimpletio est actus obedientiæ, qui sine voluntate fieri nequit. Oportet igitur, ut cum voluntate audiendi Missam non adsit formalis voluntas contraria præcepto; hic enim actus præcepti impletionem impediret, quia illi non obediretur. Hominis etiam exemplum affert, qui die festo Missam ex devotione audiens hunc interiorum actum eliceret: Nolo hac Missa præcepto satisfacere; & ait hunc revera non satisfacturum (a). Ad id tamen, quod si aliquis Missæ interesset cum intentione aspiciendi mulierem, dummodo sufficienter ad Missam attenderet, nec voluntatem satisfaciendi præcepto excluderet, illi satisfacere;

(a) Videantur dicta pag. 310. & 311. una cum subjuncta Nota.

III. *Quomodo Missæ interesse debeamus.* 611

ret; non tamen dicit quod quidam Auctor eum dixisse asserit, quia de simplici visu loquitur, non de impudicis erga mulierem desideriis, aut delectationibus. Nihilominus si hic aspectus toto Missæ tempore hominem detineret, & a debita attentione averteret, quis asserat hunc præcepto satisfacisse? aliud enim quam corporalem præsentiam, & externam reverentiam sacrificium postulat. De his potiori jure quam de Judæis ait Dominus: *Populus hic labiis me honorat, cor autem eorum longe est a me (Isaia 29.)*.

2. part. t. 13.)
olendum
em esse
est actus
nequit.
i Mil-
ia præ-
ationem
ominis
flam et
n elicit-
ere; &
Addit-
cum in-
o suffi-
ntatem
tisface-
ret.
a cum

Attentio debet pia esse, & ad Deum dirigi. Ratio est, quia Ecclesia Missæ auditionem jubens, actum humanum, & moralem præsentiam jubet; humanus autem nequit esse actus, nec præsentia moralis, quando nulla adest attentio. Nec tamen sufficit humanum esse actum & moralem, oportet insuper, ut pius sit, & ad Dei cultum spectet: quomodo vero Deum ille honorat, cujus animus ad aliena penitus distrahitur, nec de Deo ullatenus cogitat?

Sanctus Thomas de vocali oratione loquens ait (2. 2. quæst. 43. art. 13.) triplicem esse attentionem, 1. ad verba; 2. ad verborum sensum; 3. ad Deum. Hoc in audiente Missam considerare licet, nam attendere potest ad verba a Sacerdote prolata, & ad sacras, religiosasque actiones, quas ille peragit: hæc autem attentio est omnium infima, sed ad implendum præceptum sufficit. Secunda attentio, quæ ad verborum sensum progreditur, est nobilior; quia

Q 9 2

quia non solum præcepti substantiam respicit, sed finem etiam ejus attingit, qui est Christi passionis, & Dei beneficiorum commemoratio: non tamen hæc ad præceptum implendum est necessaria, hæc enim paucorum est; quamvis quilibet possit & debeat Christi passionem & mortem Missæ tempore confuse saltem meditari, & ab illo christiane vivendi gratiam petere. Tertia attentio, quæ cæteris antecellit, Missæ audientibus est suadenda, & ab his summo studio curanda, ut sacrificii fructum obtineant, & vere Deo se offerant, juxta instituti sacrificii finem. De hoc nos Ecclesia admonet hæc Præfationis verbis: *Sursum corda*; quæ cordis elevatio docet, a creaturarum nostrique amore esse cor abstrahendum, & Deo penitus dicendum. Quomodo igitur qui pravis cogitationibus & desideriis plenum cor habent, & ad hæc sacrificii tempore incumbunt, Ecclesiæ præceptum implere possunt, ut novi quidam Casuista aliterunt?

Postrema hæc attentio, quæ ad implendum præceptum non est necessaria, omnes reverentie & cultus actus complectitur, precesque omnes ac petitiones, quæ Deo offerri possunt; interdum etiam ad contemplationem, & extasim progredi potest, quibus ad verba & cæremonias attentio impeditur, & uni Deo mens mirabiliter adhæret; hinc tamen minime fieret, ne impleretur præceptum. Porro hoc valde distat a voluntaria spiritus evagatione & dissipatione, & ab ejusdem adhæsiōne vanis pravisque cogitationibus.

III. *Quomodo Missæ interesse debeamus.* 613

rationibus, cum quibus novi quidam Casuistæ docent satisfieri posse præcepto. His laxitatibus antiqui omnes repugnant; veluti Sylvester (v. *Missæ qu. 6.*), Navarrus (*in Sum. c. 13. & 21.*), Cajetanus (v. *Fest. violat.*), Suarez (*loco cit.*) & Toletus.

Verum quoniam pluribus vagationibus humana mens subjacet, actualis attentio ad totam Missam non est necessaria; ideo involuntaria distractio non impedit, quin præcepto satisfiat. Melior audiendæ Missæ modus est mentem ad ea advertere, quæ dicit, agitve Sacerdos, secus enim actioni non jungimur, qua Ecclesia Deo sacrificium, illique assistentes offerunt. Oprat Tridentina Synodus, ut ii *communicent*, qui Missæ interfunt, illosque hortatur, ut *spiritualiter* id agant. Quomodo autem spiritualis hæc communicatio cum voluntariis pravis desideriis & cogitationibus convenire potest?

In Missa, ut diximus, Christum Ecclesia offert, Christusque Ecclesiam. Assistentes igitur sunt quodammodo sacerdotes, nec eorum dispositio a celebrantis dispositione valde debet differre, ut sacrificii fructum participant. In Canone Deum Sacerdos orat, ut Angelum suum mittat, qui sacras oblationes supra altare sublime suum in Divinæ majestatis suæ præsentiam deferat: hæc autem oblationes sunt assistentium animæ, quas offert Sacerdos cum immaculata Hostia, quæ in cælum ab Angelo deferri non indiget, nec tamen ab iis separatur, quibuscum Deo offertur. Potior ratio, propter quam Ecclesia

Dominicis festisque diebus fideles Missam audire iussit, est, ut Deo tunc se offerant, & cum Dei filii corpore Deo oblatis, supremo Domino debitum honorem tribuant. Hinc æstimare licet, quomodo Ecclesiæ præceptum impleant, qui dum Missæ interfunt, prava desideria turpesque cogitationes fovent; sicut novi quidam Calvini docent.

CAPUT IV.

Pœnæ canonica contra Festorum profanatores statuta.

Vetus Ecclesia rigide admodum Festorum violatores puniebat; pretiumque operæ festorum me arbitror, si pœnitentias referam, quibus hoc illa peccatum multabat.

Opera servilia diebus Dominicis Festisque exercens pane & aqua triduo jejunabit (*Burchard. l. 19.*).

Qui die Dominica absque necessitate equo vel cymba iter peragit, pœnitentiam ager septem diebus (*ex Pœnit. antiquo.*).

Qui ante Ecclesiam die festo saltabit, emendationem promittat, pœnitentiam ager tribus annis (*Pœnit. Rom. t. 7.*).

Si quis post prandium Missam audiat, triduo pane & aqua jejunabit (*Burchard. l. 10.*).

Si quis divinorum Officiorum tempore in Ecclesia garriat, decem diebus pane & aqua jejunabit (*idem l. 19. de irrev.*).

Si quis Paschatis, Pentecostes, & Nativitatis festa extra domicilii sui locum sine causa celebrat,

brat, decem diebus pane & aqua jejunabit (*idem de Sacrament.*).

Felicia hæc tempora abiere, quibus sancta hæc disciplina ad amissim servabatur, cum Christiani optime norant, quam sit abnorme Festa violare, & pœnitentiis, si quando errabant, se humiliter subiciebant. Si Confessarii pœnitentes suos ad has ferendas pœnitentias non aptos judicant, eas moderentur; sed caveant, ne tam leves pœnitentias imponant, quæ ad peccantium emendationem parum aut nihil conferunt.

FINIS PARTIS PRIMÆ.

